

L'exploració de l'A&HCI en l'avaluació de la recerca en literatures de llengües minoritàries: el cas de les literatures catalana i danesa

[\[Versión castellana\]](#) [\[English version\]](#)

JORDI ARDANUY , CRISTÓBAL URBANO
Departament de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
jordi_ardanuy@ub.edu, urbano@ub.edu

LLUÍS QUINTANA
Departament de Filologia Catalana
Universitat Autònoma de Barcelona
lluis.quintana@uab.cat

Opcions

 [Imprimir](#) [Recomanar](#) [Citació](#) [Estadístiques](#) [<meta />](#) [Similars](#)

Resum [\[Abstract\]](#) [\[Resumen\]](#)

Objectius. Les eines de les quals es disposa per a mesurar l'impacte de la recerca resulten poc útils per a disciplines amb un component cultural, lingüístic i territorial molt marcat, com la història o la literatura, que utilitzen sovint canals de comunicació acadèmica amb la llengua pròpia, diferent de l'anglès. El propòsit d'aquest article és mostrar que és possible obtenir informació quantitativa sobre aquestes disciplines a partir de l'A&HCI amb una estratègia adequada. Però també es vol incidir sobre la necessitat de millorar la cobertura de les bases de dades de citacions en humanitats i de les eines de recuperació de la informació que incorporen. S'utilitzen com a exemples els casos de la literatura danesa i la catalana.

Metodologia. Per a realitzar aquesta recerca s'ha creat un protocol susceptible de ser utilitzat de manera general per a l'estudi de qualsevol altra literatura a partir de bases de dades de citacions. Aquest mètode consisteix a complementar la cerca dels encapçalaments de literatura catalana i danesa com a tòpics a l'A&HCI amb una llista d'autors notables de cadascuna de les dues literatures.

Resultats. S'identifiquen les tendències internacionals en la recerca en literatura catalana i danesa i s'estima la visibilitat internacional d'aquests estudis respecte els d'altres literatures. En aquest sentit, no sembla pas que aquests estudis estiguin guanyant gaire protagonisme internacional. Els resultats obtinguts són coherents amb les dades prèvies, fet que demostra l'eficàcia del mètode proposat.

1 Introducció

L'adopció en el món universitari de procediments encaminats a mesurar la recerca inicialment va afectar principalment els àmbits de la ciència i de la tecnologia, però en disciplines com la història i la literatura també es requereix que els investigadors acreditin l'impacte del seu treball. Atès que aquestes disciplines sovint tenen un fort component cultural, lingüístic i territorial molt més marcat, com la història o la literatura, que utilitzen canals de comunicació científica molt acotats per la llengua pròpia, el seu impacte es fa difícil de mesurar. Tot i que el nombre d'investigadors que treballen en aquestes disciplines, vist d'una manera global, està lluny de ser petit, no són indexats per les bases de dades de citacions disponibles. Aquest fet fa que la seva recerca sigui difícil d'avaluar. Una d'aquestes disciplines és la literatura escrita en llengües minoritàries, que són l'àmbit de treball preferent en molts departaments d'universitats on s'estudien les respectives llengües i literatures nacionals. Aquest és el cas de la literatura catalana i la danesa, com ho és de ben segur el de totes les literatures i llengües que no tenen la projecció internacional de l'anglès,

l'espanyol, el francès o l'alemany.

Entendrem aquí per *literatura catalana* aquella que està escrita en català. És a dir, no ens estem referint a la literatura realitzada exclusivament a Catalunya, sinó a la literatura escrita en català, independentment del lloc de realització. Farem servir aquí també l'expressió *literatura danesa* per a referir-nos a la literatura escrita en danès. Per tant, els estudis literaris sobre Saxo Grammaticus o Tycho Brahe no s'inclouen, car llur producció no està escrita en danès.

Encara que ambdós països tenen una forta tradició literària, tot i el seu relativament petit nombre de parlants, l'evolució històrica de la literatura en els dos països és molt diferent. Mentre que la literatura danesa es va desenvolupar durant la reforma als segles ^{xvi} i ^{xvii}, el període d'esplendor de la literatura en català va ser a la baixa edat mitjana, després del qual va minvar a causa de la influència social i política de l'espanyol i el francès. Durant el segle ^{xix}, els moviments nacionalistes i el romanticisme van donar un nou impuls a la literatura dels dos països, com va passar a tota Europa. Tanmateix, la recuperació de la literatura catalana es va truncar al segle ^{xx} amb l'arribada al poder del règim de Franco.

De manera similar a la promoció que els grans estats europeus fan de la seva cultura i llengües oficials a través de plataformes com el British Council, l'Institut Français, l'Instituto Cervantes o el Goethe Institut, el Govern de Dinamarca i diverses administracions dels Països Catalans, a través del Danske Kulturinstitut i de l'Institut Ramon Llull respectivament, també pretenen una certa internacionalització de les seves llengües i literatures. L'impacte que aquestes polítiques tenen pot mesurar-se en l'àmbit comercial si es consideren les traduccions, les edicions de clàssics, etc. En l'àmbit acadèmic, però, ens trobem amb el problema d'unes eines que no semblen considerar casos com els d'aquestes literatures escrites en llengües minoritàries.

Els instruments més habitualment utilitzats per a mesurar en l'àmbit acadèmic acostumen a ser bibliomètrics, especialment a través de l'anàlisi de citacions. Per a aquest treball hem utilitzat l'Arts and Humanities Citation Index (A&HCI), un producte de Thomson Scientific sobradament conegut, en funcionament des de 1977 (Keller; Lawrence, 1980) i integrat des del 2005 dins del WoS en l'ISI Web of Knowledge.

Ara bé, diversos estudis han posat de relleu les deficiències del WoS en àrees en les quals es produeix significativament en llengües diferents a l'anglesa, o bé on les monografies tenen un pes considerable, com és el cas d'algunes disciplines de les ciències socials i les humanitats (Hicks, 2004; Moed, 2005; Nederhof, 2006). Nederhof i Zwaan (1991) per la seva banda, calcularen que en temes d'interès general, publicats en anglès, el Social Science Citation Index (SSCI) i l'Arts and Humanities Citation Index (A&HCI), ambdues incloses en el WoS, cobrien entre un 45 i un 60 % aproximadament de les publicacions holandeses. Això no obstant, aquests percentatges minvaven espectacularment fins al 20 % en temes relacionats amb el seu àmbit regional, redactats habitualment en holandès. Tot això explica que les anàlisis de citacions en humanitats siguin escasses si es comparen amb les de les altres àrees (Ardanuy, 2009).

També T. Luukkonen (1991) —citada per Karlsson (1994)— va demostrar que els científics que publiquen des de països petits i no anglòfons tenen molts obstacles afegits per a convertir-se en referents internacionals. Per una altra banda, Katz (1999) posà en evidència que l'impacte de les publicacions d'un determinat país creix amb l'augment de la mida de la seva producció global. Així, els països petits demogràficament, amb una producció necessàriament reduïda, tenen més dificultats per a aconseguir visibilitat. Totes aquestes mancances i dificultats han dut a la creació d'eines que recullen revistes no indexades en el WOS —i més recentment a Scopus— com ara Carhus, MIAR o In-Recs, però que es limiten a valorar la visibilitat de les publicacions i de vegades el seu impacte o els dels autors, però no contenen més informació bibliogràfica ni les referències utilitzades en cada treball.

Altrament, l'ús del WoS es deixa de banda sistemàticament en els estats de la qüestió sobre literatura o en els estudis sobre la qualitat de la recerca en aquesta disciplina, obviant que en certa forma, justament la mesura del seu grau de presència en aquestes bases de dades, ni que sigui petita, pot ajudar a demostrar si la literatura escrita en una llengua minoritària, o el seu estudi, està tancat sobre si mateix. L'ús d'eines com el WoS també pot ajudar, ni que sigui tímidament, a avaluar les esmentades polítiques d'internacionalització, més enllà dels recomptes de traduccions a d'altres llengües d'obres literàries originals. L'estudi de cas que presentem aquí ens ha de servir de base per fer avançar l'ús d'eines bibliomètriques en el camp dels estudis sobre literatures, i en concret per ajustar mètodes d'explotació de l'A&HCI en el camp de l'avaluació de la recerca i de la difusió de les literatures. En aquest context, l'article pretén valorar quina informació útil es pot extreure de l'A&HCI per al coneixement de la recerca que es realitza en literatures en llengües minoritàries, de poc pes demogràfic a nivell internacional.

2 Metodologia

El nostre estudi es realitza a partir de registres recuperats a l'A&HCI. Alguns estudis bibliomètrics anteriors ja havien posat de relleu que cap de les publicacions especialitzades en llengua i literatura catalanes, essencialment escrites en llengua catalana, no estaven indexades en aquesta base de dades (Ardanuy, 2008; Ardanuy; Quintana; Urbano, 2008). En canvi no hem localitzat cap treball que analitzi bibliomètricament la literatura danesa (Ardanuy, 2009).

És probable que alguns investigadors de literatura catalana o danesa descartin aquesta base de dades perquè pressuposen que no en podran treure profit. Aquí es proposa un protocol de recerca susceptible de ser generalitzable i que permet l'obtenció d'un cert nombre de referències.

La recuperació de registres en el WOS en l'opció "Advanced Search" es realitza mitjançant l'equació de cerca que permet interrogar en els següents camps: "Topic" (search topic terms within the fields Title, Abstract, Author and Keywords), "Title", "Author", "Group Author", "Publication Name", "Year Published", "Address", "Language" i "Document Type". A més d'operadors lògics (AND, OR, NOT i SAME) i de metacaràcters (*, \$, ?), la cerca també es pot limitar per anys.

Els resultats obtinguts es poden refinar segons àrees temàtiques que no són disjunctes. Hem trobat els següents exemples que resulten pertinents per a la literatura:

- LITERATURE
- LITERATURE, ROMANCE
- LITERARY REVIEWS
- LITERARY THEORY & CRITICISM
- LITERATURE, AFRICAN, AUSTRALIAN, CANADIAN
- LITERATURE, AMERICAN
- LITERATURE, BRITISH ISLES
- LITERATURE, GERMAN, DUTCH, SCANDINAVIAN
- LITERATURE, SLAVIC
- POETRY
- THEATER

Encara que, òbviament, també contenen registres de literatura àrees com: CLASSICS, MEDIEVAL & RENAISSANCE STUDIES, HUMANITIES, MULTIDISCIPLINARY, FOLKLORE, or WOMEN'S STUDIES.

Per a recuperar els registres de literatura catalana, s'ha recorregut a una doble estratègia. D'una banda, s'han recuperat documents que inclouen el camp "Topic" "Catalan Literature", "Catalan SAME Literature" o també "Catalan AND Literature". D'altra banda, s'ha realitzat una cerca paral·lela a partir d'una llista d'autors literaris notables de la literatura catalana utilitzats com a tòpic. El mateix procediment s'ha seguit per al cas de la literatura danesa.

Resulta obvi que aquests dos procediments no són pas exhaustius, però permeten recuperar un nombre relativament important de registres amb un esforç limitat. Per exemple, una llista d'obres literàries multiplicaria enormement la tasca de recuperació. D'altres intents, com incloure llocs geogràfics comuns en el tòpic (per exemple Barcelona o Copenhagen), virtualment no aporten més registres i, a més, introdueixen una considerable quantitat de soroll que ha de ser filtrat, tal com literatura en espanyol o en altre llengües.

Disposar d'una llista dels autors més importants és sempre una dificultat, perquè sovint hom es troba amb l'absència d'un cànon inapel·lable. Des d'un punt de vista únicament pràctic, en el cas de la literatura catalana es va optar per seleccionar aquells registres que disposessin de més de 100 línies en l'entrada del *Nou diccionari de la Literatura Catalana* (NDLC) (Bou, 2000), els quals resultaren ser 92 (Ardanuy, 2008). D'aquests autors, un 17,4 % corresponen a la literatura medieval, un 1,1 % a la moderna i un 81,5 % a la contemporània.

En el cas de la literatura danesa es va optar pels autors amb entrada pròpia en el *Dictionary of literary biography*,¹ una publicació de prestigi internacional que ha dedicat dos volums a la literatura de Dinamarca; concretament, el volum 214 (Stecher-Hansen, 1999), que tracta sobre els principals autors del segle xx, i el volum 300 (Stecher-Hansen, 2004), que tracta dels autors dels segles xvi al xix. Un cop exclosos els que no han generat literatura en danès, com és el cas de l'astrònom Tycho Brahe, van quedar 95 autors literaris, una quantitat molt semblant a la d'autors catalans

seleccionats. Un 9,5 % dels autors són dels segles ^{xvi} i ^{xvii}; un 43,2 % dels segles ^{xviii} i ^{xix} i un 47,3 % són autors del segle ^{xx}. Per a aquesta classificació en períodes d'història de la literatura, s'ha optat en la catalana per grans períodes històrics en què s'acostuma a dividir (Molas, 2001). En el cas de la danesa, la separació en dos volums del *Dictionary of literary biography*, ja suggereix que un període sigui el segle ^{xx}, i s'ha dividit el contingut de l'altre en dos períodes, un dedicat als segles ^{xvi} i ^{xvii} i un altre al ^{xviii} i ^{xix}, tant per coherència com per comoditat en el recompte.

La cobertura cronològica de l'A&HCI va des de 1975 fins a l'actualitat, però no sempre la velocitat d'actualització és la mateixa. En el moment de la recerca, es va optar per explorar els registres des de 1975 fins a 2007.

Dels registres recuperats, s'han eliminat manualment els que no resultaven pertinents. Cal indicar alguns problemes en el procés de recuperació i expurgat, en què sempre hi caben errors. Per un costat, les variants en els noms dels autors literaris clàssics, com és el cas de Ramon Lull (Raymond Lull, Raymond Lully, Raimundus Lullius,...). D'altra banda, la dificultat de distingir, en alguns casos, treballs sobre autors literaris que tenen el mateix cognom. També es fa difícil separar els estudis literaris dels que analitzen només aspectes filosòfics o teològics en casos com el ja citat Ramon Lull o Søren Kierkegaard. De forma similar, resulta complicat de vegades eliminar registres sobre autors literaris que han escrit amb més d'una llengua producció, fenòmens gens estranys en alguns autors espanyols que han utilitzat el català i l'espanyol per a la seva composició artística; o el danès i l'anglès en el cas de Karen Blixen.

Els registres seleccionats de l'A&HCI s'han exportat a un gestor de referències per a realitzar el control d'autoritats i d'aquí a un gestor de bases de dades per al seu tractament estadístic posterior.

3 Resultats i discussió

Un cop descartat en el filtratge manual aproximadament un 10 % del registres recuperats, el nombre de registres obtinguts per a literatura catalana és de 679. D'aquests registres, 79 s'han obtingut directament a través del títol "Catalan Literature" en alguna de les seves variants esmentades. En el cas de la literatura danesa la xifra total després del filtratge manual s'eleva fins a 778, un guarisme que inclou un autor universalment conegut com Hans Christian Andersen, a més de tres premis Nobel: Karl Adolph Gjellerup i Henrik Pontoppidan l'any 1917; i, Johannes Vilhelm Jensen l'any 1944. De tots aquests registres, 75 s'han obtingut directament introduint "Danish Literature" o alguna de les variants assenyalades.

Si analitzem el tipus de documents a què fan referència els registres que s'han trobat, basant-se en la pròpia classificació que ofereix l'A&HCI, unes dues terceres parts corresponen en les dues literatures a ressenyes de llibres, mentre que només una mica més de la quarta part són classificats com a articles. El percentatge restant es diversifica en notes, aspectes biogràfics, congressos, ressenyes diverses i de teatre i material editorial, que engloba elements documentals heterogenis, com ara entrevistes o opinions.

Tipus de document	Literatura catalana		Literatura danesa	
	Núm. de registres	% de registres	Núm. de registres	% de registres
Ressenya de llibre	455	67,0	512	65,8
Article	196	28,9	230	29,6
Material editorial	7	1,0	12	1,5
Article sobre un individu	7	1,0	-	-
Ressenya	-	-	9	1,2
Article biogràfic	6	0,9	4	0,5
Nota	5	0,7	5	0,6
Ressenya de teatre	3	0,4	-	-

Resum de congrés	-	-	3	0,4
Actes	-	-	3	0,4

Taula 1. Distribució de registres segons els tipus de documents

Per la seva banda, la figura 1 recull l'evolució per ambdós casos de la presència de ressenyes de llibre i d'articles, segons l'any de publicació del document. Les dades s'han agrupat en 3 períodes. S'observen dues dinàmiques diferents. En el cas de la literatura catalana es detecta un lleuger increment permanent del nombre d'articles, i un decreixement de les ressenyes de llibres en el període 1997–2007. La figura 1 també inclou el total de registres, amb un increment en el període 1997–2007 respecte el 1986–1996 atenuat pel descens de les ressenyes de llibres. En canvi en la literatura danesa, si bé hi ha un increment d'articles en el període 1986–1996 respecte l'anterior, l'evolució global és de descens. Per tant, en un cas com en l'altre podem dir que no sembla pas que estiguin guanyant gaire protagonisme internacional. És més, en el cas de la danesa potser es podria parlar d'un retrocés en termes absoluts, més important en termes relatius si es posa en el context del creixement de la bibliografia publicada sobre arts i humanitats en el mateix període.

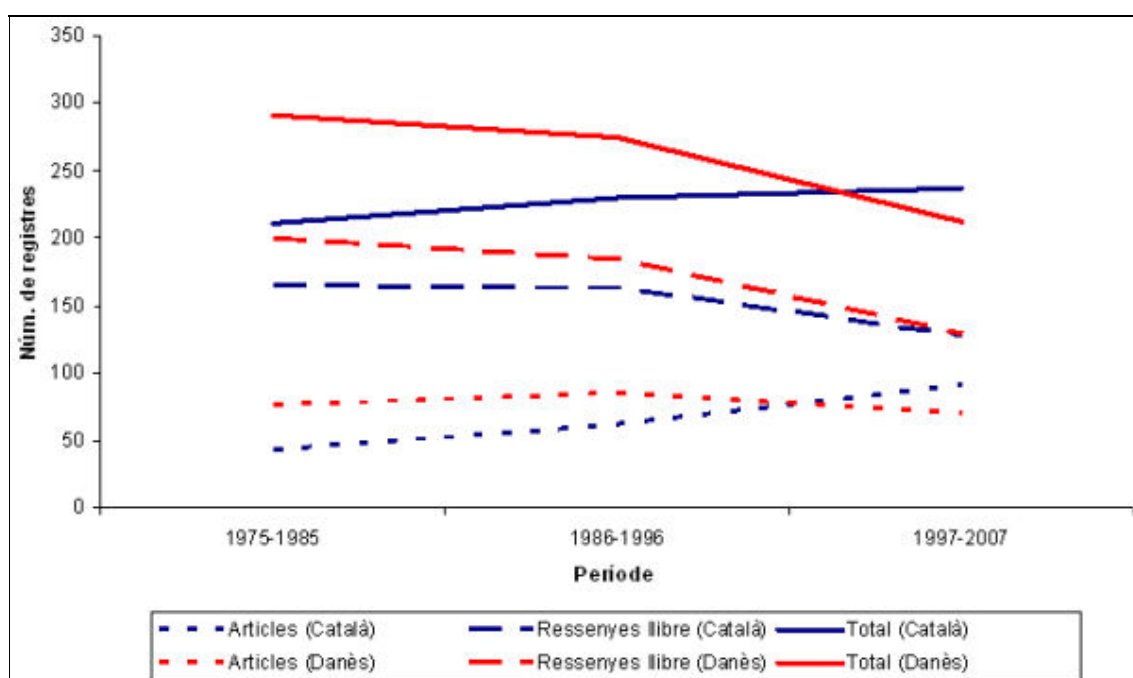

Figura 1. Evolució cronològica dels tipus de documents

Pel que fa a la llengua en la qual estan publicats el conjunt global de documents, en el cas de la literatura catalana l'anglès domina netament, amb un 54,5 % de referències (taula 2), seguida de l'espanyol (27, 2 %), mentre que en català només han aparegut un 1,8 % dels registres. Els detalls ja els hem exposat en un altre lloc (Ardanuy; Quintana; Urbano, 2010).

Llengua	Total		Article		Ressenya de llibre		Altres	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Anglès	370	54,5	68	34,7	297	65,3	5	17,9
Espanyol	193	28,4	104	53,1	72	15,8	17	60,7
Francès	53	54,5	11	5,6	38	8,4	4	14,3
Alemanys	35	5,2	4	2,0	30	6,6	1	3,6
Català	14	2,1	4	2,0	9	2,0	1	3,6

Italià	14	2,1	5	2,6	9	2,0	0	0,0
--------	----	-----	---	-----	---	-----	---	-----

Taula 2. Distribució de llengües segons la tipologia documental (literatura catalana)

En el cas de la literatura danesa (taula 3) el predomini general és de l'anglès, amb més claredat encara que en el cas de la literatura catalana (73,9 %), mentre que l'alemany té un paper secundari però significatiu amb un 14,8 %. Nogensmenys, aquest pes augmenta significativament fins a un 23,5 % en el cas dels articles, en front del 53,9 % de l'anglès i un 16,1 % del francès. La mínima presència de la llengua danesa es deu bàsicament a tres articles de Kosmorama, editada per Danske Filminstitut i indexada a l'A&HCI. Però en aquest cas, a diferència de la literatura catalana (Ardanuy; Quintana; Urbano, 2010), les publicacions que acullen la major part de ressenyes de llibres i d'articles són les mateixes: *Scandinavian Studies* (en anglès), *Scandinavica* (bàsicament en anglès) i *Skandinavistik* (essencialment en alemany), encara que també hi ha indexades un grapat de ressenyes del magazine *World Literature Today*.

Llengua	Total		Article		Ressenya de llibre		Altres	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Anglès	575	73,9	124	53,9	431	84,2	20	55,6
Alemany	113	14,5	54	23,2	55	10,7	4	11,1
Francès	58	7,5	37	16,1	12	2,3	9	25,0
Suec	13	1,7	5	2,2	6	1,2	2	5,6
Italià	10	1,3	5	2,2	4	0,8	1	2,8
Danès	5	0,6	3	1,3	2	0,4	0	0,0
Altres	4	0,5	2	0,9	2	0,4	0	0,0

Taula 3. Distribució de llengües segons la tipologia documental (literatura danesa)

Cap de les publicacions amb més articles sobre literatura catalana a l'A&HCI (taula 4) es pot considerar especialitzada en literatura catalana, perquè no reben gairebé citacions segons els estudis realitzats a partir de les referències contingudes en les revistes més importants de l'àrea i, per tant, no semblen rellevants pel nucli de la disciplina (Ardanuy; Quintana; Urbano, 2010).

Revista	Núm. de registres
<i>Insula. Revista de Letras y Ciencias Humanas</i>	28
<i>Cuadernos Hispanoamericanos</i>	23
<i>Anales de la Literatura Española Contemporánea</i>	11
<i>Bulletin of Hispanic Studies</i>	11
<i>Revista de Occidente</i>	11
<i>Romance Quarterly</i>	9
<i>Hispanofila</i>	8
<i>Modern Language Review</i>	7
<i>Critica Hispánica</i>	6
<i>Romance Notes</i>	5

Taula 4. Revistes amb més articles sobre literatura catalana

La taula 5 ofereix les revistes amb cinc registres o més per al cas de la literatura danesa. Entre elles acumulen el 64,8 % del total.

Revista	Núm. de registres
<i>Scandinavian Studies</i>	48
<i>Scandinavica</i>	28
<i>Orbis Litterarum</i>	25
<i>Skandinavistik</i>	22
<i>Europe-Revue Litteraire Mensuelle</i>	21
<i>Akzente-Zeitschrift fur Literatur</i>	5

Taula 5. Revistes amb més articles sobre literatura danesa

L'autor amb més treballs de literatura danesa a l'A&HCI segons el nostre estudi, i per tant amb més visibilitat, sobretot per a investigadors no especialitzats en literatura danesa, és Frank R. Hugus, del Department of Germanic Languages and Literatures of the University of Massachusetts, amb sis articles. Per al cas de la literatura catalana són els hispanistes David J. Viera, del Department of Foreign Languages of the Tennessee Technological University, i Gareth D. Walters, del Department of Hispanic Studies of the University of Exeter, ambdós amb quatre articles.

Els registres analitzats també mostren que el treball en col·laboració és gairebé inexistent. Pel que fa a la literatura danesa, hi ha 3 articles signats per dos autors, un 1,3 % del total d'articles. En el cas de la literatura catalana només hi ha dos articles, un 1,0 %. Aquest nivell de coautoría és molt baix, i és una característica de les disciplines d'humanitats (Wiberley, 1994; Bourke, 1997; Molteni, 2002; Lowe, 2003) que ja s'havia documentat en el cas de la literatura catalana (Arduany; Quintana; Urbano, 2009a).

Si classifiquem els articles recuperats en períodes s'observa per a literatura catalana (taula 6) un predomini global aclaparador de la que correspon al període contemporani (80,2 %). D'aquests, el 60,4 % són en espanyol i un 30,6 % en anglès. L'autor literari amb més estudis correspon a aquest període i es tracta de la Mercè Rodoreda, que recull un 11 % del total d'articles dedicats a autors concrets.

En el cas de la literatura medieval, tot i ser més escassa globalment (19,8 %), s'observa una major presència dels escrits en anglès (51,5 %). A aquest període pertany l'obra més estudiada, *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell, amb un 14,2 % del registres sobre estudis d'obres literàries específiques.

Períodes històrics	Núm. articles	% articles	Nombre articles segons la llengua					
			Català	Anglès	Francès	Alemany	Italià	Espanyol
Contemporània	134	80,2	3	41	5	2	2	81
Medieval	33	19,8	1	17	4	2	3	6
Moderna	0	0	0	0	0	0	0	0

Taula 6. Distribució d'articles de la literatura catalana en períodes cronològics

En la distribució d'articles en períodes en el cas de la literatura danesa (taula 7), s'observa un predomini del segle XVIII i XIX, un període que inclou el romanticisme, considerat sovint com l'Edat Daurada de la literatura danesa. Del total d'articles del període, un 57,9 % són en anglès i un 29,4 % en alemany. A aquest període pertany l'autor amb més estudis específics, H. C. Andersen, (15,8

%). També és d'aquest autor l'obra específica més analitzada en els articles. En concret *Den lille havfrue* (*La Sireneteta*), amb un 10,3 % dels articles que estudien obres concretes.

La literatura del segle ^{xx} acapara un 42,9 % de les referències; i, en aquest cas, els articles en anglès constitueixen un 49,5 % del total i els que són en alemany un 15,5 %. D'aquest període l'autor més tractat és Karen Blixen (10,3 %) que malgrat, o a causa de la seva producció bilingüe en danès i anglès, acumula molt avantatge sobre els altres autors literaris.

Els articles del període que compren els segles ^{xvi} i ^{xvii} només representen un 1,3 %, però tampoc són gaire presents els autors d'aquest període en el llistat que hem fet servir per a recuperar registres, cosa que té sentit si es contempla que és un període en el qual la literatura en llengua danesa encara estava lluny de la seva esplendor posterior.

Períodes històrics	Núm. articles	% articles	Nombre articles segons la llengua					
			Danès	Anglès	Alemany	Francès	Italià	Suec
S. ^{xviii} i ^{xix}	126	55,8	1	73	37	9	0	4
S. ^{xx}	97	42,9	1	48	15	27	5	1
S. ^{xvi} - ^{xvii}	3	1,3	0	1	2	0	0	0

Taula 7. Distribució d'articles de la literatura danesa en períodes cronològics

És evident que fer un recompte de registres a partir d'una llista d'autors o d'encapçalaments de matèria, tal com s'ha fet aquí, resulta força laboriós. En canvi és molt simple realitzar una cerca amb una expressió com "Catalan Literature" o "Danish Literature" i les variants esmentades. La taula 8 ofereix la quantitat de resultats recuperats d'aquesta manera per a algunes literatures amb nombres de parlants molt diferents, aglutinant qualsevol tipus de document. Aquests valors només pretenen ser una estimació de l'ordre de magnitud, perquè no s'han filtrat manualment. El registres recuperats en les cerques s'han refinat a través de les àrees temàtiques específiques de literatura que hem mencionat supra. Aquest filtratge ha eliminat un percentatge de registres que oscil·la entre el 18 de la Spanish Literature i el 47 de Russian Literature. El nombre de registres així recuperats ens pot donar certa informació sobre la visibilitat de la disciplina, i sobre la pròpia importància si es compara amb els valors d'altres literatures.

Cal fer notar no obstant, que mentre per al català el nombre de registres així obtinguts és de 73, no gaire lluny dels 79 seleccionats després del nostre escrutini acurat, en el cas del danès el nombre de registres obtinguts és de 49, en front dels 75 obtinguts després del garbell manual. En canvi, el nombre s'eleva fins a 76 quan s'inclou l'àrea temàtica "HUMANITIES, MULTIDISCIPLINARY", perquè un nombre relativament important d'articles de literatura danesa s'han classificat sota aquest identificador, cosa que no passa en el cas de la literatura catalana.

Literatura	Nombre de registres	Nombre aproximat de milions de parlants (Badia, 2002)	Nombre de registres per milió de parlants	Índex percentual de registres recuperats respecte els de la literatura anglesa	Índex percentual del nombre de registres per milió de parlants respecte de la literatura anglesa
Anglesa (i Americana)	4.965	360	14	100	100
Alemana	5.157	93	55	103,9	402
Francesa	3.296	70	47	66,4	341,4
Espanyola	1.370	250	5	27,6	39,7

Italiana	1.166	56	21	23,5	151,0
Russa	1.006	155	6	20,3	47,1
Catalana	73	6	12	1,5	88,2
Occitana*	61	3	20	1,2	147,4
Danesa	49	5	10	1,0	69,6
Finesa	20	5	4	0,4	29,6

* En el WOS aquesta llengua s'identifica com a "provençal" (provençal). Però aquest és un descriptor imprecís perquè només es refereix a una de les variants de l'occità.

Taula 8. Registres recuperats sense filtratge manual

Un darrer punt a considerar és que el baix volum de registres recuperats limita molt les possibilitats de treballar bibliomètricament amb recomptes de citacions. Per exemple, els 230 articles de literatura danesa dels quals hem recuperat registres acumulen un total de 4.238 citacions, però es barregen referències a fonts primàries, especialment obres literàries, amb secundàries, els estudis acadèmics que serien el nostre objectiu d'estudi. Aquest és un problema afegit que no es troba en les ciències experimentals, on les fonts primàries solen ser els resultats dels propis experiments.

4 Conclusions

Tot i constatar la més que previsible baixa cobertura que tenen la literatura catalana i la danesa en el l'A&HCI, el nombre de registres recuperats permet extreure un cert coneixement del funcionament de la disciplina, com hem demostrat amb els resums de resultats oferts, cosa que justifica la seva explotació quan no es disposa de més dades, o per a establir comparacions amb estudis bibliomètrics i ciències mètriques que utilitzin fonts alternatives.

El percentatge de registres recuperat directament amb variants del títol "Catalan Literature" o "Danish Literature" és de l'11,6 % i 9,6 % respectivament del total dels que hem obtingut. Un valor molt baix que ens mostra la importància d'haver utilitzat una llista d'autors en cada llengua com a títol. Per a reduir l'impacte d'aquesta situació, en la línia de millores que proposen Neuhaus i Daniel (2008) per a les new citation-enhanced databases to research evaluation, resultaria summament útil generalitzar les àrees temàtiques de literatura com les que ja ofereix l'A&HCI (LITERATURE, AMERICAN; LITERATURE, BRITISH ISLES; LITERATURE, SLAVIC;...) de manera que no es limitessin a unes poques llengües i territoris. I el que és encara més important, la possibilitat d'aplicar aquests criteris no s'ha de limitar a ser una eina de refinament de la cerca del registres obtinguts, sinó que han de ser opcions temàtiques directes de cerca. Això no obstant, és fonamental també que els criteris de classificació siguin curosos i persistents en el temps.

D'altra banda, el nombre de registres obtinguts amb les variants del títol "Catalan Literature" després de ser filtrats manualment és molt similar al de registres que s'obté utilitzant amb el filtre que estableixen les àrees temàtiques específiques de literatura del WOS. En canvi, el valor és inferior en la literatura danesa, a no ser que s'afegeixin els registres de l'àrea "HUMANITIES, MULTIDISCIPLINARY". De tota manera, el mètode es pot utilitzar per a establir una comparació estimativa, d'ordre de magnitud, respecte la visibilitat internacional dels estudis d'una literatura. Així, podem concloure que la visibilitat de la literatura danesa i catalana és similar a l'occitana, lleugerament superior a la literatura finesa, i molt inferior a la literatura anglesa o alemanya. Aquesta presència petita, però no nul·la, de les literatures en llengües relativament minoritàries, és una situació assimilable a d'altres subàrees d'humanitats amb gran especialització geogràfica, com podria ser la història local o regional.

També hem observat que les literatures espanyola, russa o italiana tenen una visibilitat similar —tot i les importants diferències de nombre de parlants—, però menor que la d'altres llengües com el francès o l'alemany. Evidentment, aquest sistema d'estimació presenta limitacions (és difícil d'admetre que la literatura en llengua anglesa pugui tenir una visibilitat similar o inferior a l'alemanya), i només pot ser utilitzat com una eina indicativa.

La bondat dels resultats obtinguts en aquest estudi per el cas de la literatura catalana ens ho

mostra el fet que siguin força coherents amb el que coneixem sobre les tendències en la seva recerca (Ardanuy; Quintana; Urbano, 2008; Ardanuy; Quintana; Urbano, 2009b; Ardanuy; Quintana; Urbano, 2010). En el cas de la literatura danesa no podem establir aquestes comparacions, davant la manca d'estudis equivalents previs.

Sembla per tant evident, que els resultats obtinguts a partir de les dades de l'A&HCI són plenament útils i permeten contribuir a un cartografia d'una disciplina i les seves tendències. Així per exemple, hem observat la dinàmica diferent respecte la variació amb el temps del nombre d'articles en la base de dades. Així, mentre que a la literatura catalana es detecta un lleuger increment permanent del nombre d'articles, en la literatura danesa, si bé hi ha un increment d'articles en el període 1986–1996 respecte l'anterior, l'evolució global és de descens.

Tot i que el volum de registres és petit i clarament insuficient per a alguns propòsits bibliomètrics basats en l'anàlisi de citacions en el cas de les literatures de llengües minoritàries (per exemple l'índex H), el nostre treball suggereix que no té sentit deixar d'utilitzar aquestes bases de dades sistemàticament en els estudis sobre avaluació de la salut de la recerca en literatura o sobre la qualitat; d'altra banda, justament el mesurar el grau de presència pot ajudar a mostrar si l'estudi d'una literatura concreta està tancat sobre si mateix, especialment atès que permet fer la comparació amb el que passa amb altres llengües amb problemàtiques aparentment similars. Probablement no es pugui obtenir molta més informació mentre no existeixen bases de dades de citacions internacionals (o europees) que incloguin la producció en revistes publicades en llengües d'abast regional.

Bibliografia

Ardanuy, J. (2008). *Anàlisi bibliomètrica de la producció científica en literatura Catalana*. Barcelona: Universitat de Barcelona. <http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0226108-124023/index_an.html>. [Consulta: 25/01/2011].

Ardanuy, J. (2009). "Els estudis bibliomètrics basats en l'anàlisi de citacions en àrees d'humanitats en el període 1959–2008". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 22 (juny). <<http://www.ub.edu/bid/22/ardanuy.htm>>. [Consulta: 25/01/2011].

Ardanuy, J.; Quintana, L.; Urbano, C. (2008). "Una aproximació bibliomètrica a la recerca en literatura catalana". *Els Marges*, núm. 86, p. 41–66.

Ardanuy, J.; Quintana, L.; Urbano, C. (2009a). "A citation analysis of Catalan literary studies (1974–2003): Towards a bibliometrics of humanities studies in minority languages". *Scientometrics*, vol. 81, no. 2, p. 347–366.

Ardanuy, J.; Quintana, L.; Urbano, C. (2009b). "The evolution of recent research on Catalan literature through the production of PhD theses: a bibliometric and social network analysis". *Information Research*, vol. 14, no. 2 paper 404. <<http://InformationR.net/ir/14-2/paper404.html>>. [Consulta: 25/01/2011].

Ardanuy, J.; Quintana, L.; Urbano, C. (2010). "Presencia internacional de los estudios sobre literatura catalana en el A&HCI". *Revista española de Documentación Científica*, nº 33 (2), p. 298–309.

Badia, I. (2002). *Diccionari de les llengües d'Europa*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Bourke, P. (1997). *Discipline Boundaries in the Social Sciences*. Canberra: Academy of the Social Sciences.

Bou, E. (2000). *Nou diccionari de la Literatura Catalana*. Barcelona: Edicions 62.

Hicks, D. (2004). "The Four Literatures of Social Science". In: Moed, H. F.; Glänzel, W.; Schmoch, U. (eds.). *Handbook of Quantitative Science and Technology Research: The Use of Publication and Patent Statistics in Studies of S&T Systems*. New York: Springer, p. 473–496.

Karlsson, F. (1994). *Linguistics in the Light of Citation Analysis*. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Katz, J. S. (1999). "The self-similar science system". *Research Policy*, no. 28, p. 501–517.

Keller, M. A.; Lawrence, C. A. (1980). "Music Literature Indexes in Review: RILM Abstracts (On-

Line) and the Arts and Humanities Citation, Music Therapy, Music Psychology, and Recording Industry Indexes". *Notes*, vol. 36. no. 3, p. 575–600.

Lowe, M. S. (2003). "Reference analysis of the American Historical Review". *Collection Building*, vol. 22, no. 1, p. 13–20.

Luukkonen, T. (1991). "Soveltuuko viiteanalyysi tutkimuksen arviointiin?". *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, no. 28, p. 189–196.

Moed, H.F. (2005). *Citation Analysis in Research Evaluation*. Berlin: Springer.

Molas, J. (2001). *Reports de la recerca a Catalunya: literatura catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Molteni, V.; Zulueta, M. A. (2002). "Análisis de la visibilidad internacional de la producción científica argentina en las Bases de datos Social Science Citation Index y Arts and Humanities Citation Index de 1990–2000". *Revista española de Documentación Científica*, vol. 25, nº 4, p. 455–465.

Nederhof, A. J. (2006). "Bibliometric monitoring of research performance in the Social Sciences and the Humanities: a review". *Scientometrics*, vol. 66, no. 1, p. 81–100.

Neuhaus, C; Daniel, H.-D. (2008). "Data sources for performing citation analysis: an overview". *Journal of Documentation*, vol. 64, no. 2, p. 193–210.

Stecher-Hansen, M. (ed.) (1999). Twentieth-Century Danish Writers. In: *Dictionary of Literary Biography*. Detroit: Gale Group, vol. 214.

Stecher-Hansen, M. (ed.) (2004). Danish Writers from the Reformation to Decadence, 1550–1900. In: *Dictionary of Literary Biography*. Detroit: Gale Group, vol. 300.

Wiberley, S. E.; Jones, W. G. (1994). "Humanists revisited: a longitudinal look at the adoption of information technology". *College and Research Libraries*, vol. 55, no. 6, p. 499–509.

Data de recepció: 13/03/2011. Data d'acceptació: 11/06/2011.

Notes

¹ Els autors apareixen relacionats en les entrades respectives en el [WorldCat](#).